

ความสัมพันธ์ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ต่อการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย
The Relationship of Social Development and Human Security Volunteers
to the Development of the Role of Volunteers for Social Development and Human
Security in Loei Province

จริยา จันทรกระ^{1*} วิชญ์ มะลิตัน² พรหมพงษ์ มหพรพงษ์³

E-mail: Jarimook2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณ ในการศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย จำนวน 352 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ และใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ในการศึกษากลุ่มเป้าหมาย คือ ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย จำนวน 14 คน หัวหน้ากลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน และนักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก และพบมีปัญหาในการประชาสัมพันธ์บทบาทภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจ อยู่ในระดับมาก 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์สูงสุด คือ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง รองลงมาคือ การปฏิบัติงานในการมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์บทบาทภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้คนในชุมชนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง และปัญหาในการปฏิบัติงานคือการสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาและเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญห อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ การพัฒนาบทบาท อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the level of conditions and operational problems and the need to develop the operational role of volunteers in social development and human security in Loei province, and 2) to analyze the relationship between conditions and operational problems and the need to develop the role of volunteers in social development and human security in Loei province. The group, namely volunteers for social development and human security in Loei region, was studied using a combined research approach that included quantitative methods. To investigate the target group, namely the head of the Volunteers for Social Development and Human Security in Loei province, the instrument was used as an estimation scale questionnaire, statistical data analysis, and qualitative techniques. 14 heads of groups the method used in relation to volunteers for social development and human security in Loei Province is an unstructured discussion with 1 Social Development and

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Human Security Officer 1 individual and 1 practical social developer. Use in-depth interview techniques and content analysis to evaluate data. The results were as follows 1) the level of conditions and operational problems and the need to improve the operational role of social development and human security volunteers in Loei province, were all very high. When each aspect was considered, it was discovered that the need to develop the role in the operation has the highest average, namely the need for relevant agencies to strengthen the network of volunteers for social development and human security at the highest level, followed by compliance with the Ministry of Social Development and Human Security at the highest level. 2) Analysis of the relationship between conditions and operational problems and the need to develop roles in the operation and the approach to the development of volunteer roles for social development and human security in Loei province. It was found that overall, there was a moderate positive correlation. When considering each side, it was found that the highest relationship is to strengthen the network of volunteers for social development and human security, followed by the operation of participating in public relations the role of the Ministry of Social Development and Human Security to ensure that people in the community have access to services thoroughly. Statistically significant at a level of .01

Keywords: relationship, role development, social development and human security volunteer

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม มีฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ด้วยการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐเพื่อให้บริการประชาชน ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีการบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาสังคมสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้วยการขับเคลื่อนการพัฒนาคนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ด้วยการส่งเสริม พิตักษ์ และคุ้มครองสิทธิ รวมถึงการบริหารงานอย่างเป็นระบบร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทุกระดับ ให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเพื่อความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงมีการดำเนินงานตามภารกิจที่มีขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับประชากรทุกกลุ่ม แต่เนื่องด้วยไม่มีกลไกข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินงานตามภารกิจ จึงมีแนวคิดสนับสนุนและส่งเสริมให้อาสาสมัครในพื้นที่ชุมชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่มีจิตอาสาเสียสละและมีความสมัครใจ โดยมีมุ่งหวังผลตอบแทน เข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนภารกิจในบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานช่วยเหลือและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง และจากข้อมูลจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับจากปี พ.ศ. 2564 มีจำนวน 130,202 คน จนถึงปี พ.ศ. 2565 มีจำนวน 208,510 คน ปฏิบัติงานอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2565)

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เดิมมีบทบาทหน้าที่เชิงปฏิบัติการในระดับพื้นที่ที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การชี้เป้า เฝ้าระวังปัญหาทางสังคม 2) การเชื่อมกลุ่มเดิม เสริมสร้างกลุ่มใหม่ และ 3) การร่วมใจทำแผนชุมชน ต่อมากระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีการปรับปรุงระเบียบอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ใหม่ให้มีความครอบคลุมจาก 3 ด้าน เป็น 8 ด้าน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่เชิงนโยบายตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2564 ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีบทบาทหน้าที่ ได้แก่ 1) การปฏิบัติตามนโยบายของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวง 2) การค้นหา ชี้เป้า เฝ้าระวัง สืบหาข้อมูล และเสนอรายชื่อผู้ประสบปัญหาทางสังคมให้กับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพิจารณาเพื่อขอรับการช่วยเหลือตามภารกิจของกระทรวง 3) ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางสังคม ประสาน ติดตาม เสนอแนะแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้บริการและดำเนินงานเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมาย ตามภารกิจของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวง หรือตามกฎหมาย ระเบียบ

และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง 4) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูคุณภาพชีวิต โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่นั้นๆ 5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคม 6) ประสานและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม 7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดการรณรงค์ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาสังคมและส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของประชาชนกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวง และ 8) ศึกษา พัฒนาตนเอง ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

จังหวัดเลยเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เป็นตัวแทนของสำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลยในการทำงานระดับพื้นที่ จำนวนทั้งหมด 2,934 คน ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั้ง 14 อำเภอ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2565) เนื่องจากจังหวัดเลยเป็นพื้นที่ติดต่อเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมที่เป็นช่องทางการค้าชายแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเปิดกว้างในการติดต่อกันอย่างเสรี ทำให้มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจนอกระบบ การย้ายถิ่นฐานประชากรในภูมิภาค และจากรายงานสถานการณ์สังคมจังหวัดเลย ปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมามีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การให้ปรึกษาและแนะนำ จำนวน 357 กรณี โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ปัญหาเรื่องรายได้และความเป็นอยู่ ปัญหาสิทธิสวัสดิการ ปัญหาความรุนแรงที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย, 2564) สะท้อนให้เห็นว่าสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนรุนแรงอย่างต่อเนื่อง

การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงเป็นเรื่องท้าทายในฐานะตัวแทนในระดับพื้นที่ที่เป็นกลไกการประสาน และสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามภารกิจที่มีขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกกลุ่ม และจำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องทราบข้อมูลกลุ่มเป้าหมายจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความเข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม สถานการณ์ของชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์ แต่จากผลการศึกษาวิจัยของ นพพร ทิพวงศ์ (2552), จิรดา ธรรมบุษดี (2560), และอาภาภรณ์ บุญมี (2563) พบว่าการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังประสบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น ขาดทักษะในการปฏิบัติงานและความรู้ ความเข้าใจในบทบาทตามภารกิจ ข้องจำกัดในการประสานงานกับภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความคาดหวังของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อีกทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2564 มีผลบังคับใช้ประมาณ 1 ปี ทำให้ไม่ทราบแน่ชัดว่าภายหลังระเบียบมีผลบังคับใช้การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกันมีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหา ความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย อันก่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานในระดับพื้นที่ เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพนำและยืนยันผลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ (กาสิก เตชะชนหมาก, 2553)

2. กลุ่มเป้าหมาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มเป้าหมาย การดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย ทั้ง 14 อำเภอ อำเภอละ 1 คน จำนวน 14 คน หัวหน้ากลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 17 คน

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย ทั้งหมด 2,934 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน จากนั้นกระจายกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิแบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างออกตามจำนวนกลุ่มของประชากร โดยใช้สัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่มเป็นตัวแบ่งและใช้การสุ่มแบบง่ายเพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สร้างคำถามการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดจากวัตถุประสงค์ และการทบทวนเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย 6 ตอน

3.2 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.1 ความถูกต้องของเนื้อหาและข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการวัดและวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนและค้นหาข้อขัดแย้งความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item objective congruence: IOC) พบว่าข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 สามารถใช้เป็นข้อคำถามสำหรับการวิจัยได้

3.2.2 ความเชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครสุจริตประจำหมู่บ้าน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Alpha Cronbach) ที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.80 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) เพื่อศึกษาคุณภาพรายข้อและโดยรวม ซึ่งจากการหาค่าความเชื่อมั่น ปรากฏว่า Cronbach's Alpha มีค่าเท่ากับ 0.965 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นค่อนข้างสูงสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารอื่นๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานงานผลการดำเนินกิจกรรมคณะกรรมการส่งเสริมงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย รายงานสถานการณ์สังคมจังหวัดเลย เป็นต้น

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยการนัดวันเวลาสถานที่ที่กลุ่มเป้าหมายสะดวกให้ข้อมูล มีการชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา การขออนุญาตบันทึกเสียง และจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการนัดวันเวลาลงพื้นที่เก็บข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนได้รับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วมีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง โดยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลจากแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ บุคคล เวลา สถานที่ ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ ค่า Chi-square และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ระดับและความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ การคุ้มครอง การพัฒนาศักยภาพ การสร้างและพัฒนาเครือข่าย โดยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะได้รับการอบรมบทบาทหน้าที่ตามภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมไปถึงองค์ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างตามบริบทสถานการณ์ปัญหาทางสังคมของพื้นที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลยทั้ง 8 ด้าน คือ 1) ด้านการปฏิบัติตามนโยบายของทุกหน่วยงานภายใต้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) ด้านการค้นหา ชี้เป้า เฝ้าระวัง 3) ด้านการประสานและสนับสนุนการดำเนินงาน 4) ด้านการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางสังคม 5) ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ บทบาท ภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 6) ด้านการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ 7) ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคม และ 8) ด้านการศึกษาพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงถือเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญในการช่วยเหลืองานต่างๆ ของหน่วยงานที่ไม่สามารถดำเนินการลงพื้นที่แก้ไขปัญหาทางสังคมได้ทันทั่วถึงแต่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลยได้สะท้อนกลับถึงข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน คือ ปัญหาการประสานและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้า ปัญหาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ไม่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่งผลให้ขาดปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และภาคีเครือข่ายการทำงานด้านสังคมในพื้นที่จังหวัดเลย

2. ระดับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.1 มีอายุส่วนใหญ่ระหว่าง 45 - 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.7 มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 76.7 มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 58.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 11.9 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 8.8 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 1 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.6 และกลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในช่วงระยะเวลา 1 - 5 ปี พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.8

2.2 สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการแจ้งข้อมูลการเข้าถึงสิทธิให้คนในชุมชนทราบ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.09$) พบมีการปฏิบัติงานในระดับมาก รองลงมาคือ การแจ้งข้อมูลสวัสดิการสังคมให้คนในชุมชนทราบ ($\bar{X} = 4.08$) พบมีการปฏิบัติงานในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่ายในการพัฒนาสังคม ในการสรุปรวบรวมข้อมูลและจัดทำทะเบียนข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน ($\bar{X} = 3.84$) พบมีการปฏิบัติงานในระดับมาก

2.3 สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประชาสัมพันธ์บทบาท ภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจ ($\bar{X} = 3.76$) พบมีปัญหาระดับมาก รองลงมาคือ การสื่อสารหรือรณรงค์ให้คนในชุมชนรับรู้ และสามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคม ($\bar{X} = 3.75$) พบมีปัญหาระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คนในชุมชนไม่เข้าใจถึงบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำให้ไม่มีผู้สนใจเข้าร่วมเครือข่ายในการพัฒนาสังคม ($\bar{X} = 3.61$) พบมีปัญหาระดับมาก

2.4 ความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทรัพยากร ที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง ($\bar{X} = 4.26$) พบมีความต้องการ

ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการบุคลากรจากชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 4.18$) พบมีความต้องการระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพ ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้วยการไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.89$) พบมีความต้องการระดับมาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนามาตรการในการปฏิบัติงานกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการปฏิบัติงานในการมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์บทบาทภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้คนในชุมชนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.583$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.572$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ การแจ้งข้อมูลการเข้าถึงสิทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อยู่ในระดับต่ำ ($r=0.012$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีปัญหาในการสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาและเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนชุมชน เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหที่พบ และมีปัญหาทักษะความรู้ที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจัดทำข้อมูลรายงานสถานการณ์ปัญหาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.409$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ การประสานการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจัดประชุมติดตามผลการปฏิบัติงานในพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.407$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ การให้คำแนะนำปรึกษากับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในการช่วยเหลือเบื้องต้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการทัศนศึกษาออกสถานที่ อยู่ในระดับต่ำ ($r=0.229$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการพัฒนามาตรการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการวางแผนให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ในระดับปานกลาง ($r=0.646$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ การเสริมทักษะโดยการอบรมและฝึกปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จากหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจัดทำข้อมูลรายงานสถานการณ์ปัญหาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.639$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความต้องการพัฒนามาตรการในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ต้องการบุคลากรจากชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนามาตรการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.483$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย มีรายละเอียดการอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความ ต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการแจ้งข้อมูลการเข้าถึงสิทธิให้คนในชุมชนทราบ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การแจ้งข้อมูลสวัสดิการสังคมให้คนในชุมชนทราบ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่ายในการพัฒนาสังคมในการสรุปรวบรวมข้อมูล และจัดทำทะเบียนข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของมนธิรา ธาราเวชรักษ์ (2558) ที่ได้ศึกษาการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2557 พบว่า บทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นบทบาททั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติในการช่วยเหลือทุกกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งการป้องกัน ช่วยเหลือ ดูแล ค้ำครอง ส่งเสริม และพัฒนากลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งบทบาทในการพัฒนาตนเอง ซึ่งถือเป็นบทบาทที่ครอบคลุมทุกด้าน และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เห็นด้วยว่ามีการปฏิบัติมากที่สุดด้านการปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รองลงมาด้านการเสริมสร้างสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่าย และด้านการพัฒนาสังคมทุกระดับ น้อยที่สุดด้านการดำเนินงานหรือสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขฤทัย สุขทวี (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทบาทใหม่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีความรู้ในด้านการปฏิบัติตามนโยบายและภารกิจของกระทรวงภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม

ส่วนสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประชาสัมพันธ์บทบาท ภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การสื่อสารหรือณรงค์ให้คนในชุมชนรับรู้ และสามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคม อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คนในชุมชนไม่เข้าใจถึงบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำให้ไม่มีผู้สนใจเข้าร่วมเครือข่ายในการพัฒนาสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพพร ทิพวงศ์ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวมมีระดับปัญหปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการดำเนินงานมากในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน ส่วนปัญหาด้านบุคลากรพบประเด็นการไม่ทราบขอบเขตและการทำงานมากกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก สตรี คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรณา อบสุวรรณ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านศักยภาพของอาสาสมัคร ด้านการประสานงาน และการดำเนินงาน ด้านการประสานและสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านสภาพแวดล้อมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขฤทัย สุขทวี (2558) พบว่า สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นปัญหาการประสานและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้า ปัญหาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ไม่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน ขาดปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และภาคี เครือข่ายการทำงานด้านสังคม และปัญหางบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและการพัฒนาศักยภาพ

และความ ต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทรัพยากร ที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการบุคลากรจากชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพ ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้วยการไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของโกวิท พวงงาม (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นเป็นอำนาจการตัดสินใจของบุคคล กลุ่มองค์กร ในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือเพียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการงานและจิตใจที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิด ระบบความเชื่อและความยึดมั่นถือมั่นภายในตัวตนของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร และขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคสมัย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมด โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ในกระบวนการคิดริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผนงาน และดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้ และนำไปสู่ผลให้เกิดการอุทิศตนในการปฏิบัติงานนั้นๆ มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาภาภรณ์ บุญมี (2563) ที่ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการเฝ้าระวังความเสี่ยงของผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบว่า การส่งเสริมให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ได้รับการยอมรับจากเครือข่าย เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้เครือข่ายได้รับรู้จักอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และทราบถึงบทบาทภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งช่องทางในการประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ผ่านช่องทางของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนบูรณาการการเฝ้าระวังความเสี่ยงของผู้สูงอายุก่อร่วมกันช่วยให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการปฏิบัติงานในการมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์บทบาท ภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้คนในชุมชนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ การแจ้งข้อมูลการเข้าถึงสิทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของฐิตินาถ ภูมิถาวร (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการ คุณลักษณะตามมาตรฐานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการด้านจริยธรรม มีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับปฏิบัติสม่ำเสมอ และด้านความรู้ ส่วนใหญ่มีความรู้ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีข้อเสนอแนะให้มีฐานข้อมูลอาสาสมัครเพื่อจัดสวัสดิการที่เหมาะสม อบรมความรู้ จริยธรรมในการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง กระตุ้นให้อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบาง เพื่อส่งเสริมให้อาสาสมัครสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนดา เลิศวิชัย (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มี 3 รูปแบบ คือ 1) การพัฒนาความสามารถในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็นต่อความสามารถในการศึกษา ข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของ อพม. ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ มากพอสมควร เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับงานเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวง ระเบียบ หรือบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ จึงควรพัฒนา อพม. โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมพัฒนา ติดต่อบริการกับสถาบันการศึกษาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เพื่อเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมการพัฒนา หลังจากนั้นให้ อพม. ฝึกการศึกษาและค้นหาเอกสารที่จำเป็นด้วยตนเอง และเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางการพัฒนานี้ ติดต่อบริการกับอพม. อย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำและการสนับสนุนต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้ อพม. พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ 2) การจัดอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

โดยเสนอให้มี 5 กิจกรรมย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาตนเองเท่าทันการเปลี่ยนแปลง (2) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการคิดเชิงสร้างสรรค์ (3) การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและการสืบค้นข้อมูล (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายสร้างสรรค์ และ (5) การศึกษาดูงาน 3) การจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์และส่งเสริมให้เกิดความสนใจและสร้างสรรค์ผลงานหรือวิธีการใหม่ๆ ให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีปัญหาในปฏิบัติงานในการสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาและเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาที่พบ และมีปัญหาด้านความรู้ที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับการจัดทำข้อมูลรายงานสถานการณ์ปัญหาชุมชน รองลงมาคือ การประสานการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประชุมติดตามผลการปฏิบัติงานในพื้นที่ ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ การให้คำแนะนำปรึกษากับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในการช่วยเหลือเบื้องต้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการทัศนศึกษาออกสถานที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยผลของจริยา แฉงวันสี (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่ตามภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ส่วนใหญ่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีปัญหาด้านความรู้มากที่สุด ทั้งความรู้ในการสำรวจและรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลชุมชน ข้อมูลศักยภาพชุมชน สถานการณ์ทางสังคม การจัดทำแผนชุมชนน้อย การประสานงาน การจัดเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความรู้ไม่เพียงพอ และตระหนักในบทบาทหน้าที่ตามภารกิจประโยชน์ของการจัดทำแผนชุมชนน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิสิฐ ไร่เจริญ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อการพัฒนาชุมชน พบว่า รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนา อพม. เพื่อการพัฒนาชุมชน คือ การเสริมสร้างศักยภาพของ อพม. ในฐานะส่วนหนึ่งของกลไกการขับเคลื่อนงานด้านพัฒนาสังคมและสวัสดิการของภาครัฐในบทบาทการทำงานใน 3 ภารกิจหลัก คือ งานชี้เป้า เฝ้าระวัง งานเชื่อมกลุ่มเดิม เสริมกลุ่มใหม่และการร่วมใจทำแผนชุมชน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพ อพม. ทั้งในเชิงปฏิบัติการและเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) เชิงปฏิบัติการ 7 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ การฝึกอบรมและพัฒนา การประชาสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การยกระดับ การศึกษาให้สูงขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์กลุ่มและการทำงานเป็นทีม 2) เชิงนโยบาย 5 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกจิตสำนึกร่วมให้ประชาชน การจัดตั้งองค์การอาสาสมัครพัฒนาสังคมระดับชาติ ระดับจังหวัด และการจัดให้มีกองทุนสนับสนุนกิจกรรม

และความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับการวางแผนให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ การเสริมทักษะโดยการอบรมและฝึกปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จากหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจัดทำข้อมูลรายงานสถานการณ์ปัญหาชุมชน ส่วนความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ต้องการบุคลากรจากชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวทางการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทวัฒน์ ช่วยชูหนู (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดชุมพร พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ด้านการพัฒนาสังคม และด้านการจัดสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดชุมพร โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจิตสาธารณะ ปัจจัยเครื่องมือการปฏิบัติงาน ปัจจัยความร่วมมือ ปัจจัยสวัสดิการ และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ในการดำเนินงานในด้านบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงาน ด้านสวัสดิการ และด้านการบริหารงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธทัย สุขทวี (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทบาทใหม่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความต้องการต่อการพัฒนาบทบาทใหม่ในการ

ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาบทบาทใหม่ในระดับมาก และพบประเด็นที่สำคัญคือควรมีการแก้ไขฟื้นฟูคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับพื้นที่
รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมทุกระดับ
ตั้งแต่ท้องที่ ท้องถิ่น จังหวัด และการมีส่วนร่วมทางสังคมและสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมให้ชัดเจนในการทำงานเชิงรุกมากกว่า
เชิงรับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวงศ์ตระกูล มาเกต (2561) ที่ได้ศึกษาเครือข่ายความร่วมมือของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการพัฒนาสังคม กรณีศึกษา ตำบลพระอาจารย์ อำเภอนครชัย จังหวัดนครนายก พบว่า เครือข่าย
ความร่วมมือของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการเข้ามาดูแลช่วยเหลือ
ผู้ประสบปัญหาและได้รับความเดือดร้อน คือ เจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ที่ต้องการ
เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงมีเครือข่ายในการติดต่อ ประสานงาน รับ-ส่ง
ข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยภาคีเครือข่ายเหล่านี้เป็นกลุ่มบุคคลที่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มักทำงาน
ด้วยอยู่เสมอขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ส่วนกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่
1) การประชุมร่วมกันวางแผน 2) ประสานการทำงานร่วมกัน 3) การประสานงานระหว่างเครือข่าย 4) การทำงานอย่างไม่เป็นทางการ
เป็นแนวทางการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 5) การแบ่งหน้าที่ 6) การทำงานเป็นทีม ทำให้ได้ร่วมคิด
ร่วมทำงาน ร่วมตัดสินใจ และ 7) ติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจในการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์สามารถสร้างเครือข่ายการทำงานและเป็นผู้รักษาเครือข่ายการทำงานให้มีเสถียรภาพความสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้การ
ประสานงานขอความร่วมมือเป็นไปอย่างราบรื่น คล่องตัว ทำให้เครือข่ายได้แสดงบทบาทตามหน้าที่ของตนเองได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของเครือข่ายความร่วมมือทำให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
มีประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและสามารถพัฒนาสังคมได้ดียิ่งขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์สูงสุดคือ ความต้องการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง
รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามบทบาทในการมีส่วนร่วมประชาสังคมสัมพันธ์บทบาทภารกิจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ให้คนในชุมชนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง และมีปัญหาในการสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาและเข้ามามีส่วนร่วม
ในการทำแผนชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และภาคี
เครือข่าย โดยมีเวทีให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงาน เพื่อถอดบทเรียนผลการ
ปฏิบัติงาน และทบทวนวางแผนการปฏิบัติงานไปสู่การขับเคลื่อนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสังคมทั้งเชิงรุกและเชิงรับอย่าง
มีคุณภาพสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคมในพื้นที่
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาระบบบริหารงานที่เอื้อต่อบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม
ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยการจัดทำรายงานผลข้อมูลการปฏิบัติงานที่มีการอัปเดตในระบบออนไลน์
และสร้างความรู้ความเข้าใจให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูล รวมถึงส่งเสริมทักษะการใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบติดตามการใช้บริการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้อาสาสมัครพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถตรวจสอบสถานะผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่ให้การช่วยเหลือและรายงานผลการดำเนินงาน
ให้ผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้รับทราบ เพื่อลดขั้นตอนกระบวนการและเพิ่มการสื่อสารให้การประสานและสนับสนุนการดำเนินงานที่
รวดเร็วขึ้น รวมถึงควรมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและคลังปัญหาในรูปแบบสื่อออนไลน์ที่ส่งเสริมให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์สามารถนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และเป็นการสร้างการยอมรับในผลการ
ปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควบคู่การศึกษาผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับพื้นที่ เพื่อนำผลที่ได้มาวางแผนและแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง
2. ควบคู่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
3. ควบคู่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาสังคม เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2565). จำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. <<http://www.dsdw2016.dsdw.go.th>> (สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2565).
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2548. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2557. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2564. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จริยา แดงวันสี. (2556). บทบาท หน้าที่ตามภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรรย์ดา ธรรมบุษดี. (2560). การส่งเสริมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.) ในการดูแลคนพิการในชุมชน จังหวัดสระบุรี. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิตินาถ ภูมิถาวร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสมุทรปราการ. *Journal of Social Synergy*, 79-93
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พี. ริงค์ แมสโปรดักส์ จำกัด.
- นพพร ทิพวงศ์. (2552). การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันท์วัฒน์ ช่วยชูหนู. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดชุมพร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1): 14-29
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และ คณะ. (2552). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ริกแมกซ์อินเตอร์พรีน.
- พิสิฐ โอ่งเจริญ. (2563). รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อการพัฒนาชุมชน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 9(1): 65-75
- มนธิดา ธาราเวชรักษ์. (2558). การส่งเสริมบทบาทอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ต่อการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน: กรณีศึกษาสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนดา เลิศวิชัย. (2564). แนวทางการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(2), 102-110

- วงศ์ตระกูล มาเกต. (2561). **เครือข่ายความร่วมมืออาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการพัฒนาสังคม**
กรณีศึกษาตำบลพระอาจารย์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. ค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐ
กิจและกิจการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). **พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546.** <<https://www.krisdika.go.th>> (สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565).
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2559). **ยุทธศาสตร์กระทรวง พ.ศ.**
2560 - 2564 และยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวง พ.ศ. 2560 - 2564. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย. (2564). **รายงานสถานการณ์สังคมจังหวัดเลย.** <<http://loei.m-society.go.th>> (สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2565).
- สุขฤทัย สุขทวี. (2558). **การพัฒนารูปแบบใหม่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการปฏิบัติงานตาม**
ภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
บริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรนภา อบสุวรรณ. (2557). **การปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)**
ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาภาภรณ์ บุญมี. (2563). **แนวทางการพัฒนารูปแบบของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการเฝ้าระวัง**
ความเสี่ยงของผู้สูงอายุในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย. ค้นคว้าอิสระสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.